

Сучасна українська літературна мова

Заплановані результати навчання:

Метою викладання навчальної дисципліни «Сучасна українська літературна мова» є висвітлення основних теоретичних положень, які ґрунтуються на здобутках вітчизняної та зарубіжної лінгвістичної науки; вивчення основних розділів сучасного українського мовознавства (фонетики, фонології, орфоєпії, лексики, фразеології, словотвору, морфології, синтаксису); розвиток лінгвістичного мислення.

Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни «Сучасна українська літературна мова» є необхідність забезпечити опанування теоретичних відомостей про лінгвістичні явища; здійснення аналізу фонетичних, лексикологічних, граматичних, правописних, мовностилістичних явищ і тенденцій; формування наукового лінгвістичного світогляду та навичок проведення самостійної дослідницької роботи; виховання культури усного і писемного мовлення.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 12. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

Спеціальні (фахові) компетентності (ФК):

ФК 6. Здатність вільно, гнучко й ефективно використовувати мови, що вивчаються, в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і регістрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання комунікативних завдань у різних сферах життя.

ФК 11. Здатність до надання консультацій з дотримання норм літературної мови та культури мовлення.

Програмні результати навчання:

ПРН 1. Вільно спілкуватися з професійних питань із фахівцями та нефахівцями державною та іноземною(ими) мовами усно й письмово, використовувати їх для організації ефективної міжкультурної комунікації

ПРН 10. Знати норми літературної мови та вміти їх застосовувати у практичній діяльності.

ПРН 12. Аналізувати мовні одиниці, визначати їхню взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють.

ПРН 14. Використовувати мови, що вивчаються, в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і регістрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання комунікативних завдань у побутовій, суспільній, навчальній, професійній, науковій сферах життя.

Програма навчальної дисципліни:

Тема 1. Фонетика. Орфоєпія. Фонологія

Характеристика звуків. Артикуляція голосних звуків. Артикуляція приголосних звуків. Наголос. Класифікація звуків. Просодичні засоби

української мови. Орфоепічні норми української літературної мови. Випадки порушення орфоепічних норм. Позиційні чергування фонем. Історичні чергування фонем.

Тема 2. Письмо. Графіка та орфографія

Неалфавітні види письма. Алфавітне письмо. Основні вимоги до алфавітного письма. Поняття графіки. Співвідношення між буквами українського алфавіту і звуками.

Орфографія. Принципи української орфографії. Вживання знака м'якшення. Вживання апострофа. Правопис префіксів. Правопис власних назв. Правопис складних іменників. Правопис складних прикметників. Правопис займенників. Правопис прислівників. Правопис прийменників. Правопис сполучників. Правопис часток. Правопис слів іншомовного походження.

Тема 3. Лексикологія. Фразеологія

Лексикологія як розділ мовознавства. Омоніми. Шляхи виникнення омонімів. Міжмовна омонімія. Пароніми. Антоніми. Синоніми. Склад лексики сучасної української мови з погляду її походженням. Активна й пасивна лексика. Неологізми. Застаріла лексика. Лексика української мови зі стилістичного погляду. Діалектизми. Класифікація фразеологічних одиниць. Системні зв'язки у фразеології. Фразеологія і мовні кліше. Мовні штампи. Вживання фразеологізмів та їх трансформація.

Тема 4. Лексикографія

Загальна характеристика словників. Розвиток української лексикографії. Типи словників. Перекладні словники. Тлумачні словники. Етимологічні словники. Словники синонімів, антонімів, паронімів. Орфографічні, орфоепічні та інші словники правильності мови. Фразеологічні словники.

Тема 5. Словотвір

Структура слова. Способи словотворення в українській мові. Морфологічні способи: афіксальні (суфіксальний, префіксальний, суфіксально-префіксальний, постфіксальний), безафіксальні (осново- і словоскладання, аббревіація). Неморфологічні способи творення слів: морфолого-синтаксичний, лексико-синтаксичний, лексико-семантичний.

Тема 6. Морфологія

Граматична категорія. Граматичне значення. Граматична форма. Поділ слів на частини мови, частки мови й вигуки.

Іменник. Семантичні розряди іменників. Лексико-граматичні та граматичні категорії іменників. Відмінювання іменників. Невідмінювані іменники.

Прикметник. Значення прикметника та його граматичні ознаки. Семантичні групи прикметників. Словотворення прикметників. Перехід

прикметників у іменники (субстантивація). Словозміна прикметників. Відмінкові закінчення прикметників. Правопис прикметників.

Числівник. Кількісні й порядкові числівники. Синтаксичні зв'язки кількісних числівників. Числові іменники і лічильні слова. Правопис складних прикметників, першою частиною яких є кількісний числівник.

Займенник. Загальна характеристика. Розряди. Займенник у тексті.

Дієслово. Загальна характеристика. Неозначена форма дієслова. Категорія виду. Дієслова перехідні й неперехідні. Категорія стану. Загальні відомості про дієвідмінювання. Дві основи дієслова. Категорія особи й числа. Безособові дієслова. Категорія часу. Категорія способу.

Дієприкметник. Активні і пасивні дієприкметники. Дієприслівник.

Прислівник. Розряди прислівників за походженням і способом творення. Правопис прислівників.

Прийменник. Значення прийменника. Морфологічні групи. Синонімія прийменникових конструкцій. Правопис прийменників.

Сполучник. Походження сполучників. Типи сполучників.

Частка. Фразові частки. Словотворчі та формотворчі частки.

Вигук.

Тема 7. Синтаксис

Загальнотеоретичні й методологічні питання синтаксису. Предмет синтаксису. Речення і судження. Предикативність.

Словосполучення. Граматична організація. Типи граматичного зв'язку. Граматичне значення. Функції. Побудова правильних словосполучень.

Речення. Визначення речення. Головні ознаки. Класифікація речень. Модальні типи речень.

Прості речення. Головні члени простого речення. Підмет. Присудок. Складні випадки та помилки при узгодженні підмета й присудка. Другорядні члени речення. Означення. Додаток. Обставина. Односкладні речення. Неповні речення. Прості ускладнені речення.

Складні речення. Складносурядні речення. Складнопідрядні речення. Перехідні випадки між сурядністю і підрядністю. Безсполучникові складні речення. Багаточленні складні речення.

Пряма і непряма мова. Способи передачі чужої мови. Невласне пряма мова.

Трудомісткість:

Загальна кількість годин 120 год.

Кількість кредитів 4,0.

Форма семестрового контролю залік.